

Full informatiu

Núm. 104 19 de novembre de 2011 Gran Teatre del Liceu

Fotografies de la producció: Bernd Uhlig

GYÖRGY LIGETI: *Le Grand Macabre*

Le Grand Macabre és la mort, però no la nostra mort particular, sinó una mort col·lectiva: la de la fi del món. Aquest tema –el de la fi del món– ha atret molts pintors i molts escriptors des de l'edat mitjana fins als nostres dies perquè, segurament, és una imatge que expressa dos sentiments universals que ens impressionen: el de la llei suprema de la mort que a tots ens iguala –poderosos i humils– i el de la proximitat amenaçant d'un gran desastre que ho ha d'engolir tot. En els moments de grans crisis socials, aquest segon és el sentiment preferent. I la manera com l'art sol expressar-lo és mostrant gent de molt diversa edat i condició, abocats al desconcert, a la crueltat o a l'hedonisme. Aquests són els sentiments que trobarem expressats a *Le Grand Macabre*, l'òpera (1978) de György Ligeti basada en la «farsa» *La ballade du grand macabre* (1934) de Michel de Ghelderode que, com a obra de teatre, s'havia estrenat a Barcelona el 1972.

L'acció de l'òpera se situa a l'anomenat Principat de Breughelland, és a dir, al "país de Bruegel" en honor del pintor d'*El triomf de la mort* (1562) que es conserva al Museo del Prado. A Breughelland hi ha una àmplia i contrastada gamma de personatges: una parella d'enamorats –Amando i Amanda– i una parella de sadomasoquistes –l'astròleg Astradamors i la seva muller Mescalina; un home marginal –Piet, un borratxo– i els homes més poderosos del principat –el príncep Go-Go, el ministre blanc, el ministre negre i el cap de la Policia secreta– enredats en discussions inútils i elusives davant d'una revolta popular. Per sobre de tots ells hi ha, però, Nekrotzar –el Gran Macabre– que els amenaça amb la fi del món. La imatge de la humanitat que es desprèn d'aquest retaule és nihilista, vulgar i sòrdida, potenciada per un singular i grotesc sentit de l'humor. Per això, davant de la mort els habitants de Breughelland només saben respondre amb la frase que tanca l'òpera: «No temeu la mort, oh, bona gent! / Ja vindrà quan sigui, mes no avui. / I quan vingui, haurà vingut... / Llarga vida i tothom content!».

La música és un brillant *collage* d'estils amb l'orquestra ampliada per instruments insòlits (clàxons, harmònica cromàtica, el so d'un telèfon, mandolina, etc.) amb alternança de passatges agressius, salvatges i lírics que Ligeti ha sintetitzat així: «La meua òpera evoca un món musical poblat de sorolls, mig real, mig irreal. Un món desordenat en tràngol de desintegrar-se, on tot s'enfonsa».

Amb aquesta producció del Gran Teatre del Liceu, del Théâtre de La Monnaie de Brussel·les, de l'Opera di Roma i de l'English National Opera de Londres, *Le Grand Macabre* s'estrena a Espanya.

Representacions

19, 22, 25 i 28 de novembre de 2011, a les 20 h;
1 de desembre de 2011, a les 20 h.

Fitxa artística

Direcció musical: Michael Boeder
Direcció d'escena: Alex Ollé (La Fura dels Baus) i Valentina Carrasco
Escenografia: Alfons Flores
Video: Franc Aleu
Vestuari: Lluç Castells
Il·luminació: Peter van Praet
Nova coproducció: Gran Teatre del Liceu / Théâtre Royal de La Monnaie (Brussel·les) / Opera di Roma / English National Opera (Londres)

Cap de policia (Gepopo) / Venus: Barbara Hannigan
Amanda (Clitoria): Ana Puche
Amando (Spermando): Inés Moraleda
Príncep Go-Go: Brian Asawa
Mescalina: Ning Liang
Piet the Pot (Piet vom Fass): Chris Merritt
Nekrotzar: Werner Van Mecheler
Astradamors: Frode Olsen
Ruffiack: Gabriel Diap
Schobiack: Miquel Rosales
Schabernack: Ramon Grau
El ministre blanc: Francisco Vas
El ministre negre: Martin Winkler

Conferències

Dilluns, 10 de novembre, a les 19.30 h. Conferència organitzada per Amics del Liceu a la Sala del Cor-Romano Gandolfi del Gran Teatre del Liceu: Luis Gago, musicòleg, crític musical i director del Liceo de Càmaras de la Fundación Caja Madrid, sobre *El Grand Macabre*.

Prèvis

Tres quarts d'hora abans de l'espectacle, s'ofereix al Foyer una sessió informativa sobre l'òpera.

Llibres

- **György Ligeti:** *Le Grand Macabre*. «L'Avant-Scène Opéra» núm. 180. Editions Premières Loges, 2007.
- **György Ligeti:** *Neuf essais sur la musique*. Contrechamps, 2001.

Retransmissions

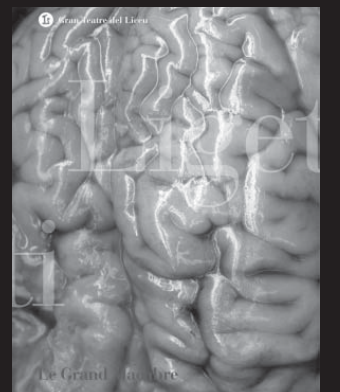
22 de novembre, a les 20 h
Catalunya Música (en directe)

28 de novembre, a les 20 h
Òpera Oberta

Atesos els ajustos pressupostaris de les darreres temporades, el Gran Teatre del Liceu es reserva el dret de retransmetre en pla general els espectacles a les pantalletes de la Sala, a les del Foyer i a l'Espai Liceu, amb la voluntat de recuperar el servei habitual pròperament.

Edicions

- **Programa de mà:** *Le Grand Macabre*

DE LA HISTÒRIA:

La primera representació teatral, a Catalunya, de *La balada del Gran Macabre* (1934) de l'escriptor flamenc Michel de Ghelderode (1898-1962) se celebrà el 1972, al Saló del Tinell, interpretada pel actors del Teatre de l'Orfeó de Sants, dirigits pel dramaturg polonès Andrzej Leparski, amb una escenografia de l'extraordinari pintor Joan Ponç. Posteriorment, el 1983, l'Institut del Teatre publicà la primera traducció catalana de *La balada del Gran Macabre* traduïda per Joan Argenté (premi Josep M. de Sagarra de traducció per aquesta obra, el 1981) amb pròleg de Ricard Salvat. En reproduïm, pel seu interès històric, un fragment d'aquest pròleg:

«El teatre Michel de Ghelderode és una intel·ligent concreció del millor expressionisme alemany i de les més arriscades avantguardes franceses de l'última dècada del segle XIX i de les dues primeres del XX. Aquesta brutal barreja de sensibilitats adquireix una personalitat pròpia gràcies a la gran tradició flamenca d'on Ghelderode parteix o de la qual s'impregna. Aquesta tradició és una barreja de refinament i d'una gran crueltat expressiva d'arrel popular, del més essencial medievalisme i del barroc més exasperat.

[...] El teatre de Ghelderode és un teatre que sembla produir-se des de la pintura, i la seva obra *La balada del Gran Macabre* està construïda més aviat a base de ritmes pictòrics, d'equilibris narratius semblants als dels retaules medievals, que de la dramàtica estructurada en el sentit que l'han entesa totes les teories teatrals que han sorgit de l'*Art Poètica* d'Aristòtil. Diríem que la proposta teatral de Ghelderode, plena de brutal imaginació i d'una sàdica crueltat, és radicalment antiaristotèlica [...] i ho és perquè és radicalment pictòrica, perquè sorgeix de la narrativa plàstica d'un Brueghel i d'un Hieronymus Bosch [...]

El món del titella flamenc és un món essencialment plàstic, un món molt més pictòric que el del titella català o del sicilià, fonamentalment escultòrics. L'obsessió pels diorames és una constant de la burgesia flamenca [...] També el món de Valle-Inclán està molt a prop del diorama, de la barraca de fira, dels climes monstruosos de les dones barbudes, dels nans, dels monstres, de tota la gent marginada per la naturalesa i per la història. Les malformacions físiques, la barreja de vida i mort, d'amor i d'elements burlescs i d'exasperació grotesca, són presents a totes les obres de Ghelderode.

Potser *La balada del Gran Macabre*, de l'any 1934, no té l'última força expressiva de *Màgia Roja* (1931) o la desesperada crueltat de *L'escola dels bufons* (1937); però aquesta obra és probablement més essencial, la més genuïnament ghelderiana, i tal vegada també la més essencialment flamenca, de tota la producció de l'autor de *Fastos d'Infern*.

Fotografia: Antonio Navarro

DE L'ESPECTACLE:

«El treball del col·lectiu teatral català La Fura dels Baus va quedar a l'ombra d'un dels decorats més monumentals que s'han vist mai, un enorme cos femení els diferents orificis del qual proporcionen els punts d'entrada i de sortida dels personatges, i la gradual degradació del qual al llarg de la vetllada era suggerida mitjançant la utilització del vídeo i la reproducció cinematogràfica per tal de crear un paral·lelisme amb la degeneració dels ciutadans de Brueghelland a mesura que s'acosta la seva hora fatal (o no, segons que veiem al final)»

GEORGE HALL: *Le Grand Macabre a l'ENO* (Novembre de 2009)

«Los espectadores quedaron alucinados por la colorida, brillante y divertida recreación de la ópera realizada por La Fura dels Baus»

ELISEO OLIVERAS: *La Fura fascina a Bruselas* («El Periódico», 23 de març de 2009)

«El resultat és una farsa terrible i divertida que ha trobat els intèrprets idonis en La Fura dels Baus»

XAVIER CESTER: *El món no s'acaba*. («Avui», 5 d'abril de 2009)

«Però el món excèntric de Breughelland no seria res sense la imaginació esbojarrada de la companyia catalana La Fura dels Baus, que s'encarregava de la posada en escena. Escarnint la idea d'un "cos de desig" psicoanalític, La Fura situa a l'escenari una nina geganta a l'estil de Hans Bellmer, "Clàudia", tot el cos de la qual –cara, braços, ventre, orificis, vísceres– esdevé el teatre grotesc d'aquesta *opera buffa* del segle XX. Una realització estupefaent, animada amb projeccions en 3D i moviments articulats com només sap dominar aquest grup d'artistes. Dues hores genials d'esglai i de riada, acompanyades d'una música delirant i servida per un equip de primer pla»

FRANCK MALLET: *Le rire et l'effroi*. («Clàssica», maig de 2009)

«Els catalans van acompanyar la meravellosa partitura amb un decorat espectacular; una gegantina dona nua giratòria a quatre grapes, del darrere o la boca de la qual els intèrprets feien les seves impressionants i inesperades entrades. Estava fet d'una manera tan perfecta i va tenir una rebuda tan entusiasta que senties que més gent l'hauria de poder veure. Déu meu, només està en cartell cinc representacions més. Com tots sabem, les reposicions d'òpera contemporània –fins i tot d'una obra relativament consolidada que ja ha fet 30 anys com *Le Grand Macabre*– són sempre un afer imprevisible»

PHILIP HENSHER: *Wonderful score and set bring "Le Big Mac" to life*. («The Independent», 21 de setembre de 2009)

«L'òpera [...] ha estat presentada de forma lloable pel col·lectiu català de directors La Fura dels Baus, el qual ofereix una posada en escena extraordinàriament extravagant que en condensa l'esperit obsessiu. Se centra en una enorme escultura d'una dona nua realitzada en fibra de vidre amb una expressió terroritzada que suggereix la mort imminent: quan gira, els seus orificis proporcionen diferents canvis d'escena i la superfície del seu cos queda coberta amb projeccions de vídeo. Tot portat a terme amb un enlluernador toc teatral i amb imaginació»

RUPERT CHRISTIANSEN: *Dazzling descent into the morass*. («Daily Telegraph», 21 de setembre de 2009)

La dramaturgia de La Fura dels Baus per a *Le Grand Macabre*

D'acord amb la lletra, amb la música i amb el sentit de *Le Grand Macabre*, la dramaturgia d'Àlex Ollé (La Fura dels Baus) i de Valentina Carrasco no és realista, ni amable, perquè aquesta òpera de Ligeti no és ni realista, ni amable. Però és, tal com exigeix l'obra, una dramaturgia poderosa, impressionant i rigorosa que explica que hagi estat unànimement aplaudida i acceptada allí on s'ha representat, i que sigui considerada com la millor i definitiva versió de *Le Grand Macabre*.

La icona de l'espectacle és el cos d'una dona que apareix inicialment projectada en una gran pantalla i convertida després en una gran figura corpòria –escenografia d'Alfons Flores– que ocupa gairebé tot l'escenari per tal que de tots els racons del seu cos sorgeixin, durant el transcurs de la representació, tots els personatges i totes les situacions de l'obra. Sembla que la imatge d'aquesta dona vulgui evocar la nostra civilització –afartada, descurada, irresponsable– que menja convulsivament fins a provocar una amenaçadora mala digestió. Des d'aquesta perspectiva, tot el que veurem damunt l'escena –tota l'acció de *Le Grand Macabre*– sorgeix d'aquest personatge com un malson obsessiu i grotesc, més ridícul que no tràgic. La referència al nostre món sembla indefugible i, de fet, aquesta referència amara tota l'òpera. La resta són personatges que identifiquen fàcilment –vestuari de Lluç Castells– el que representen poder o marginalitat– fins a constituir un retaule impressionant d'aquest singular Triomf de la mort dels nostres dies.

Àlex Ollé: «Ligeti diu que la mort ja arribarà, però que ara per ara el que s'ha de celebrar és la vida»

L'ENTREVISTA:

GTL– Per què *Le Grand Macabre* ha passat de ser una raresa a accedir a la programació dels grans teatres?

A.O. i V.C.– És una peça visionària, fins i tot estranya. Contràriament al que sembla, no tracta de la mort sinó de la por que es té de la mort. En tota l'òpera no mor ningú i, fins i tot, els dos amants que apareixen a l'inici de l'òpera i que es passen tota l'òpera pensant en l'amor i fent-lo, no s'adonen absolutament de res. Quan acaba l'òpera, no són gens conscients del que ha passat al llarg de tota l'acció dramàtica. És una obra que exigeix unes imatges adequades: unes imatges plenes d'ironia i de distància amb la catàstrofe que ens explica la trama argumental i el excepcional text de Michel de Ghelderode.

GTL– Justament sembla que aquestes imatges han convençut tothom, ja que la vostra és una producció que només ha conegut elogis entusiastes. Quina creieu que és la raó d'aquest èxit?

A.O. i V.C.– Hem buscat una gran coherència entre les imatges i la mateixa obra. Per això ens vam basar en les mateixes fonts del text literari de Ghelderode: la iconografia de Bruegel i el Bosch. El punt de partida de

la idea escenogràfica està inspirat en fragments dels quadres del Museo del Prado: l'espectador hi trobarà un gran cos humà, de fet el cos d'una persona real, i que a més és una cantant d'òpera, Claudia Schneider, artista d'un gran carisma. L'obra comença amb la Claudia patint una crisi i creient que s'ha de morir. En aquests tres minuts que li dura la sensació d'angoixa que és a punt de morir-se, passa tota l'òpera. És una por física de morir, és el mateix cos qui combat la mort, i és en les diverses parts del cos de la Claudia on transcorren les escenes de l'òpera d'aquesta Breughelland inventada que és una mena de metàfora de la nostra societat opulenta, però al mateix temps completament insensible a l'entorn, a l'ecologia, farta de munts de *fast-food*, que menja més del que necessita però al mateix temps és incapaç de gaudir del que menja. Cada escena passa en una part concreta del cos, i els habitants del cos, Breughelland, són els que viuen aquesta angoixa davant la mort. Però aquesta por de la mort no és res més que una conseqüència de l'opulència en què vivim. L'òpera s'acaba en una anecdòtica descomposició que passa tot just estirant una cadena. L'amenaça de la fi del món ha quedat en no res. Per ara.

GTL – Quin sentit tenia l'obra a l'època de Ghelderode?

A.O. i V.C.– És cert que aquesta obra s'ha pogut interpretar al seu moment com una crítica al feixisme i que el personatge de Nekrotzar es podria veure com una premonició dels grans dictadors del segle xx. També és cert que al segle xx li va costar moltes guerres i molta sang desfer-se d'aquests grans dictadors. No n'hi ha hagut prou estirant la cadena. Aquesta premonició del text original dels moviments feixistes del segle xx no es troba en la mateixa mesura en l'òpera i no és el tema que ens ha interessat de manera preferent. El que ens diu Ligeti és més aviat que la mort ja arribarà, però que ara per ara el que cal celebrar és la vida. El missatge positiu de l'obra és, avui, especialment adient.

DAMIÀ CARBONELL

Full informatiu

Núm. 104 19 de novembre de 2011 Gran Teatre del Liceu

Dansa Ballet del Teatre Mariinski

Le Corsaire

Una revisió d'un dels grans clàssics ofert per la millor companyia de Sant Petersburg i que conserva la gran essència de l'escola russa

Música Adolphe Adam, Cesare Pugni, Léo Delibes, Riccardo Drigo i Pavel Oldenburgsky

Coreografia Piotr Gusev (segons Marius Petipa)

Escenografia Teimuraz Murvanidze

Vestuari Galina Soloviova

Orquestra del Teatre Mariinski

Director d'orquestra Aleksei Repnikov

Novembre de 2011 Dies 21, 23, 24, 26 i 27

Amb al suport de:

LOEWE
FUNDACIÓ

Concert Philippe Jaroussky

Georg Friedrich Händel: fragments orquestrals i àries de *Rodrigo*, *Imeneo*, *Serse*, *Giulio Cesare*, *Alcina*, *Radamisto* i *Agripina*.

Philippe Jaroussky, *contratenor*
Freiburger Barockorchester

Director d'orquestra i concertino Petra Mülleians
Desembre de 2011 Dia 2

Recital Juan Diego Flórez

Obres de Domenico Cimarosa, Wolfgang Amadeus Mozart, Gioachino Rossini, Édouard Lalo, Georges Bizet, François-Adrien Boieldieu, Giuseppe Verdi i altres.

Juan Diego Flórez, *tenor*
Vincenzo Scalera, *piano*

Desembre de 2011 Dia 3

Premis de la Crítica de la Temporada 10/11

El passat 17 d'agost es va fer públic el veredict de jurat dels Premis de la Crítica de la temporada 2010-11 que convoca Amics del Liceu. Els resultats han estat:

Premi a la millor representació de la temporada:
a *Parsifal* del Gran Teatre del Liceu

Premi al millor director d'escena:
a Claus Guth per *Parsifal* del Gran Teatre del Liceu

Premi a la millor direcció musical:
a Fabio Luisi per *Falstaff* del Gran Teatre del Liceu

Premi al millor cantant masculí:
a Roberto Alagna per *Carmen* del Gran Teatre del Liceu

Premi a la millor cantant femenina:
a Elina Garanca per *Anna Bolena* del Gran Teatre del Liceu

Premi al millor cantant en recital:
a Sondra Radvanovsky al Festival de Peralada

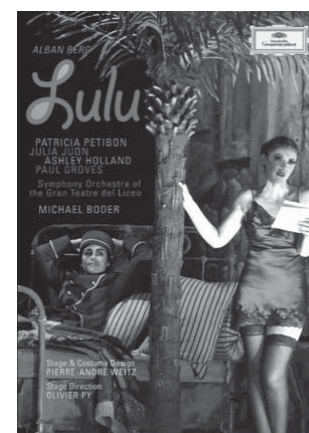
Premi al millor cantant en concert:
a Bejun Mehta per *Tamerlano* del Gran Teatre del Liceu

Premi al cantant revelació:
a José Ferrero per *Cavalleria rusticana* al Gran Teatre del Liceu

Menció especial del jurat:
a la revista especialitzada «Ópera Actual» pels seus vint anys de trajectòria

El jurat estava integrat pels crítics especialitzats d'òpera dels següents mitjans: «ABC», «Ara», «Audio Clásica», «Catalunya Música», «El Mundo», «Ópera Actual», «El País», «El Periódico», «El Punt Avui», «La Razón», «Radio Clásica», «Revista Musical Catalana», «Scherzo» i «Time Out».

EDICIONS

Novetat en DVD: *Lulu*

Ja és a la venda el DVD de *Lulu* d'Alban Berg, en la producció que, dirigida per Michael Boder i Olivier Py, es va poder veure al Liceu el novembre de 2010.

Amb aquest nou enregistrament, a càrrec del prestigiós realitzador François Roussillon, el Liceu incrementa la llarga llista d'òperes pròpies editades en DVD.

Us recordem les darreres edicions: *Carmen* de Georges Bizet i *La dama de piques* de Piotr I. Txaiikovski, que trobareu en promoció a LaieLiceu.

Venda de localitats: www.servicaixa.com www.liceubarcelona.cat

Informació: www.liceubarcelona.cat

El Gran Teatre del Liceu ha obtingut les certificacions: ISO 14001 (Internacional Standard Organization) i EMAS (Ecomanagement and Audit Scheme).

Patrocinadors, Protectors i Col·laboradors

ABANTIA, ABERTIS, ABC, ACCENTURE, ALMIRALL, BARCELONA TELEVISIÓ, BASF, BON PREU, CESPÀ, CHOCOLAT FACTORY, COCA-COLA, COFELY, DANONE, ENAGAS, ERCROS, EUROMADI, EXPANSIÓ, FERRERO IBÉRICA, FIAT ASSEGURANCES, FLUIDRA, FUNDACIÓ CATALUNYA CAIXA, FUNDACIÓ PRIVADA LLUÍS CARULLA, FUNDACIÓ ACS, FUNDACIÓ BANCO SANTANDER, FUNDACIÓ CULTURAL BANESTO, FUNDACIÓ LOEWE, FUNDACIÓ PUIG, GENERAL CABLE, GRAFOS, GRAN CASINO DE BARCELONA, GRUP PERALADA, GVC-GAESCO, INDRA, ISS FACILITY SERVICE, KLEIN, LABORATORIOS INIBSA, LABORATORIOS ORDESA, METALQUÍMIA, MYLAN, NATIONALE SUISSE, NETAPP, PEPSICO, PORT DE BARCELONA, SAGA MOTORS, SAN MIGUEL, SANOFI-AVENTIS, SOGEUR, SPANAIR, SUMARROCA, TRANSPORTS PADROSA.

Membres de la Fundació Gran Teatre del Liceu

Ajuntament de Barcelona

Consell de Mecenate